

Uprkos upozorenjima - trovanja gljivama u porastu

Od 1. jula ove godine u Klinici za urgentnu i kliničku toksikologiju CKT VMA leženo je 28 pacijenata sa trovanjem gljivama, od toga 14 sa teškim stepenom trovanja po tipu amanitinskog sindroma. Kod 4 pacijenta je uprkos svim primenjenim terapijskim merama došlo do letalnog ishoda. Najvažnost svi ovi pacijenti su se javili lekaru nakon četiri, pet, pa i 7 dana od ingestije otrovnih gljiva, kada je već prošao optimalni period za primenu specifične terapije. Svi pacijenti su koristili za ishranu samonikle gljive, a većina otrovanih se time bavi 20, pa i 40 godina. Navode da su takve gljive već jeli i da su u pitanju "zeke" koje su bile zelene boje.

Takozvane "zeke" su gljive iz roda *Russula*, dobro su poznate u narodu i ne mogu dovesti do ozbiljnijih trovanja, tako da se radi o pogrešnoj determinaciji, jer berači nisu utvrdili sve elemente koji dokazuju da se radi o određenoj vrsti gljiva. Najčešće se zameni sa zelenom pupavkom (*Amanita phalloides*) koja je izuzetno toksična i odgovorna za većinu smrtonosnih trovanja gljivama. Zeleni *Amanite phalloides* je dovoljan za kobnu grešku u zaključku da se radi o nekom jestivom pripadniku skoro bezopasnog roda *Russula* kod koga ima dosta vrsta sa tom osobinom. Bela boja *Amanite* verna one koji ih vide samo odozgo podseća na *ampinjone* (rod *Agaricus*), a zanemaruju boju listića koja nije bela već preko sive postaje braon i crna.

Zelena pupavka je izuzetno toksična i odgovorna je za većinu smrtonosnih trovanja gljivama. Procenjuje se da je jedna gljiva od 20 grama, koja sadrži 5-10 mg aktivne materije amatoksin - alfa amanitin, dovoljna da izazove smrtni ishod kod odrasle osobe. Stoga se preporučuje da se zelena pupavka ne stavlja blizu jestivih gljiva i da se izbegava međusobno dodirivanje. Toksičnost se ne smanjuje termičkom obradom, a trovanje je posebno opasno zato što se ne prepozna na vreme. Simptomi počinju nakon dužeg latentnog perioda od 8-12 sati, mučninom, bolovima u truhu, povraćanjem, prolivastim stolicama, da bi se od 2. dana već registrovali znaci toksičnog oštećenja jetre i bubrega. Smrtnost u ovom trovanju je preko 50% za odrasle, dok je kod dece smrtnost daleko viša (do 100%). Trovanje je uvek urgentno stanje koje zahteva lečenje u bolničkim uslovima i pravovremenu primenu adekvatnih terapijskih mera.

Uprkos brojnim upozorenjima, skupljači gljiva i dalje čine greške zbog čega su trovanja gljivama u stalnom porastu. Protekli nekoliko period u našoj zemlji prateći je značajnijom pojavom gljiva. Ljudi su masovno krenuli u šume, a od početka jula bolnice u Srbiji, registruju značajan porast trovanja gljivama, naročito Centar za kontrolu trovanja Vojnomedicinske akademije, gde se leče najteži slučajevi trovanja. Situacija je alarmantna i zahteva ponovno upozorenje beračima gljiva i onima koji samonikle gljive koriste u ishrani.

Građanima se preporučuje da se ne upuštaju u sakupljanje pečuraka bez pratnje dobrog poznavaoca, da budu maksimalno oprezni i da se u slučaju pojave simptoma i znakova trovanja odmah jave lekaru.